Nordisk Museologi 2024 • 2, s. 58-77



# At kigge med fingrene

## – Home and Away version 0.0 – en kvalitativ undersøgelse af museet som eksternt læringsmiljø for de yngste

Anja Lemcke Stær

**Title**: Looking With Your Fingers
– Home and Away Version 0.0 – A Qualitative Study on Museums as External Learning Spaces for Preschool-Children

**Abstract:** *This article presents a qualitative study on how museums can create attractive and inspiring external learning and development spaces for children aged 3-6, specifically focusing on conceptual artist Piero Manzoni. The article is based on data generated in 2023-24 at HEART Herning Museum of Contemporary Art in connection with the project Home and Away version 0.0 – a qualitative study of the museum as an external learning environment for young children. The author contributed to the project's study design and to the offerings targeted at 3-6-year-olds in collaboration with project coordinator Ane Houl Bentsen. The article is based on data generated through semi-structured interviews with heads of staff, educators and children from the ten partnership institutions involved, supplemented by methodological and theoretical deliberations. The article paints a nuanced picture of the museum's challenges, pointing out unexplored potentials in introducing 3-6-year-olds to conceptual art in a museum context.*

**Keywords:** Dialogue, creativity, didactic, user experience, research-methods, novice interviewer, Kindergarten Children at museums, HEART Herning Museum of Contemporary Art, Museums collections, Piero Manzoni.

På HEART Herning Museum of Contemporary Art har diskussionen om museernes kerneopgaver og rolle i samfundet været højaktuel de seneste årtier. For hvori består museets berettigelse i bredere forstand, når vi også forsøger at forholde os til de skiftende forventninger, der ligger ud over de lovmæssige krav og forpligtelser? Maler vi med den helt store pensel, har udviklingen fra 1980erne og frem været, at museerne i større og større grad forventes at give oplevelser og være meningsskabende for den enkelte besøgende (Hooper-Greenhill 1994, Weil 2002, Nørskov 2018, Littrup & Grinder-Hansen 2023). Sagt med Steven Weils ord er forventningen til museer gået fra at være: "om noget til at blive for nogle." (Weil 2002).

Det er en udvikling, der set fra et formidlingsfagligt perspektiv i høj grad har påvirket forestillingen om, hvem museets publikum er, og forståelsen af, hvad den såkaldt gode formidling er og kan være.

Set i en dansk kontekst har museerne de seneste årtier blandt andet haft større og større fokus på løbende at udvikle og kvalificere den del af deres tilbud, som er målrettet elever i grundskolerne. Indsatsen blev lanceret i 2006 med Slots- og Kulturstyrelsens publikation *Udredningen om museernes formidling* (Kulturministeriet 2006) og blev sat på dagsordenen igen af den store reform af den danske folkeskole i 2013 med konceptet om Den åbne skole, som krævede flere aktiviteter uden for skolen.[1] I år 2017 kom en politisk aftalen om Det åbne dagtilbud, som introducerede flere læringskrav og udadvendte aktiviteter i den danske før-skole sektor.[2] Aftalen rammesætter et politisk motiveret ønske om, at blandt andet foreninger og kulturinstitutioner i større grad også bliver stimulerende pædagogiske læringsmiljøer for førskolebørn:

> Lokalsamfundet giver mange spændende muligheder, som dagtilbud kan anvende til at skabe endnu mere interessante læringsmiljøer. Det vil være relevant med samarbejde med for eksempel kultur- og idrætsinstitutioner, musikskoler, plejehjem, forældre eller andre dagtilbud. (Stærke dagtilbud 2017, stk.3, s.9).

Det at invitere børn indenfor i det, vi under et kan betegne som eksterne, museumsfaglige læringsmiljøer, har en lang tradition, men har i de sidste årtier fået øget opmærksomhed (Andre *et al.* 2017, Clarkin-Phillips *et al.* 2018). Den museumsfaglige forskning på området har sideløbende resulteret i betydelig ny viden og fremskridt, men status er, at der fortsat er mange videnshuller, hvad angår læring i museumsregi (Andre *et al.* 2017:48). I et review af både teoretiske og empiriske undersøgelser af børns læring i forskellige museumstyper i det sidste årti (1999-2012) og på tværs af lande, konkluderer forskerne, at det er udpræget sparsomt med forskning, der undersøger, hvordan målgruppen førskolebørn og folkeskoleelever i indskoling undervises på museer verden over, ligesom der savnes kvalitative studier af, hvordan børn og deres pædagogfaglige voksne oplever museumsbesøget (Andre *et al.* 2017:49). Det faktum er opsigtsvækkende i betragtning af, at det i hvert fald i en nordisk kontekst er næsten en selvfølgelighed, at et hvilket som helst museum udbyder undervisningsaktiviteter.

Vender vi blikket mod en dansk kontekst og målgruppen førskolebørn har især Mortens Henriksens og Lars Geer Hammershøjs forskningsbidrag på feltet inspireret og informeret nærværende forskningsprojekt (Hammershøj 2017 & 2022, Henriksen 2023).

Denne artikel er et forsøg på via et indblik i praksisfeltet at bidrage til forskning i og debatten om, hvordan det politiske ønske om flere museumsoplevelser målrettet førskolebørn kan gribes og styrke både den museumsfaglige og pædagogfaglige praksis på området. Artiklen bygger på datamateriale genereret i 2023-2024 i forbindelse med realiseringen af projektet *Home and Away version 0.0 – en kvalitativ undersøgelse af museet som eksternt læringsmiljø for de yngste*. Helt konkret indgik HEART, understøttet af en bevilling fra Slots- og Kulturstyrelsen, ti partnerskabsaftaler med ti daginstitutioner i Herning Kommune. Undersøgelsens datamateriale er således genereret på baggrund af gruppeinterviews med ti grupper børnehavebørn på op til 15 børn, interviews med en eller to pædagoger fra hver af de ti institutioner og de respektive ledere. De kvalitative interviews

med de deltagende pædagoger og deres ledere er foregået hver for sig dagen efter museumsbesøget. Gruppeinterviewet med børnehavebørnene var det afsluttende punkt i forbindelse med oplevelsestilbuddet på HEART.

Artiklens fokus er den kvalitative analyse af netop børnehavebørns egne udsagn i forbindelse med mødet med udvalgte værker af kunstneren Piero Manzoni, suppleret af pædagogers og lederes italesættelse og værdisættelse af børnenes oplevelser på kunstmuseet. Målet var således med afsæt i de tre kategorier af brugergenererede kvalitative data at styrke og kvalificere formidlingsafdelingens oplevelsestilbud.

Ud fra denne interesse og med Manzoni-udstillingen: *Manzoni Infinito* (*Manzoni uendelig*) som afsæt, undersøger artiklen følgende forskningsspørgsmål:

> Hvordan kvalificerer museer et attraktivt og inspirerende eksternt lærings- og udviklingsrum for børn i alderen 3-6 år?

Herunder følgende arbejdsspørgsmål:

1. Hvordan italesætter børnehavebørn selv deres oplevelser af mødet med udvalgte værker af kunstneren Piero Manzoni udstillet på HEART?
2. Hvordan italesætter og værdisætter dagtilbudsledere og pædagoger børnenes oplevelser på kunstmuseet?

## Hvorfor overhovedet sætte fokus på førskolebørn

Initieret af aftalen om Det åbne dagtilbud og museets besøgstal besluttede vi på HEART at gøre en særlig indsats for at imødekomme børnehavebørn, som var en underrepræsenteret målgruppe på trods af, at det var et af vores fokusområder. Det fremgik af museets besøgsstatistik, at der kun havde været i alt 35 børn fra den målgruppe på museet i 2018, noget som også blev fremhævet i Slots- og Kulturstyrelsens kvalitetsvurderingen af museet året efter (Kvalitetsvurdering 2019). Vi igangsatte derfor det, som organisationspsykologerne Birgitte Bonnerup og Annemette Hasselager kalder en gruppedynamisk læringsproces (Bonnerup og Hasselager 2011:199-229). Ifølge Bonnerup og Hasselager er læringsprocesser i grupper defineret af "et behov eller en situation i en organisation" (Bonnerup og Hasselager 2011:199-212). På museet var der netop jævnfør ovenstående behov for at skabe forandring, som kunne bidrage til, at flere børnehavebørn ville få mulighed for at deltage i museets aktiviteter. Erkendelsen af forandringsbehov fører ifølge Bonnerup og Hasselager til, at der udpeges en delegation (Bonnerup og Hasselager 2011:199-212). På HEART blev det formidlingsteamet, der fik læringsopgaven: hvordan skaber vi en forandring, som får flere børnehavebørn ind for at deltage i aktiviteter på HEART? Formidlingsteamet havde de seneste år allerede eksperimenteret med og afprøvet forskellige typer af aktiviteter målrettet børnehavebørn i håb om at udvikle kvalificerede forløb, der potentielt set ville kunne tiltrække flere besøgende fra målgruppen. Den gruppedynamiske proces medførte, at teamet kunne udpege nye læringsbehov (Bonnerup og Hasselager 2011: 199- 215). Det blev tydeligt, at vi i teamet havde behov for at finde svar på, hvordan børnehavebørn egentligt oplevede mødet med museet, hvad der mon fik lederne til at prioritere et museumsbesøg på HEART, og hvad pædagogernes holdning var til aktiviteternes indhold og didaktiske afsæt. Den igangværende interne lærings- og udviklingsproces var på et

stadie, hvor der var opstået et behov for at inddrage repræsentanter for slutmålgruppen og de beslutningstagere og pædagogfaglige aktører, nemlig børnehavebørn og dagtilbudsledere og pædagoger for at fremme processen. Det var de læringsbehov, der blev afsættet for nærværende forsknings- og arbejdsspørgsmål.

## Et kvalitativt undersøgelsesdesign

Med afsæt i projektets formål og ovenstående erfaringer for øje blev der udarbejdet et kvalitativt undersøgelsesdesign med tre forskellige målgruppetilpassede semistrukturerede spørgerammer, så både børnehavebørn, pædagoger og dagtilbudsledere kom til orde. Projektgruppen fandt, at netop den semistrukturerede spørgeramme som afsæt for den professionelle samtale (Kvale 2005:19) ville understøtte studiets undersøgende, afdækkende intension, sådan at studiet via det kvalitative output ville kunne give indblik i interviewpersonernes oplevelser og holdninger (Kvale 2005:186). Projektet var, som tidligere anført, opbygget omkring ti partnerskabsinstitutioner, der hver især kan betegnes som et casestudie, en individuel enhed (Flybjerg 2020: 621) i rækken af parallelle casestudier, der tilsammen danner afsættet for projektets samlede datagenerering.

De ti gruppeinterviews med børnehavebørn blev gennemført på museet. Ønsket var at dokumentere børnenes italesættelse af deres umiddelbare oplevelser uden unødig mellemliggende tidsinterval. Disse interviews er dokumenteret som videooptagelser, og transskriptionerne indeholder således også oplysninger om børnenes kropssprog. De ti interviews med én eller to pædagoger fra hver af de ti partnerskabsinstitutioner blev gennemført på den pågældende daginstitution ligesom de ti interviews med dagtilbudslederne. Ønsket var, at intervieweren fra museet således også besøgte alle partnerskabsinstitutioner, og at interviewet fandt sted i et for respondenterne velkendt miljø.

Når der er opstillet et kvalitativt, casebaseret undersøgelsesdesign som afsæt for datagenereringen skyldes det, at projektets forsknings- og arbejdsspørgsmål er af undersøgende karakter, og følgelig fordrer, at undersøgelsesrammen skaber mulighed for at inddrage kontekst og proces. Dataindsamlingen har ikke haft det mål at kunne verificere eller falsificere en given hypotese. Indsamlingen har derimod til formål at give indblik i og opsamle konkret, casebaseret viden (Flybjerg 2020: 624) med en opmærksomhed på, at den konkrete viden genereret via de ti parallelle casestudier, ikke kan gøres til genstand for generalisering bredt i museumsmiljøet. De ti serielle casestudier betragtes samlet set som en undersøgelse af og en indkredsning af et mulighedsfelt for nyopdagelser og potentiel hypotesedannelse. Den efterfølgende analyse har jeg tematiseret og kondenseret med afsæt i projektets forskningsinteresse og deraf følgende arbejdsspørgsmål (Kvale 2005:188-202). Data er analyseret med interesse for eventuelle klyngedannelser (Kvale 2005:201) eller meningsskabende mønstre i de tre gennemgående forskellige respondentgrupper, det vil sige hvordan datamaterialet inden for bestemte respondentgrupper eller på tværs af respondentgrupper udpeger klynger af sammenfaldende oplevelser, holdningen eller synspunkter.

## At interviewe børn i alderen 3–6 år – hvordan?

Allerede i idéfasen stod det klart for os i projektgruppen, at det var af afgørende betydning, at også børnene, slutmålgruppen, kom til orde.

Siden 1970'erne har barnets stemme været en vigtig del af forskningen i modsætning til tidligere, hvor voksne respondenters fortolkning af barnets oplevelser udgjorde kildematerialet (Darby *et al.* 2011). Særligt siden begyndelsen af 1990'erne har børneperspektivet i forbindelse med barndomsforskningen været i fokus både herhjemme og internationalt (Knudsen *et al.* 2009:4). I artiklen *The Novice researcher: Interviewing young children* af forfatterne Susan Darby, Lynette Ewing og Karen Thorpe pointeres det, at netop relationen og interaktionen mellem interviewer og børnerespondent er afgørende for kvaliteten af interviewet (Darby *et al.* 2011). Den pointe understøttes af Rikke Kamstrup Knudsen et al. (2009:5). Det anbefales desuden, at man som interviewer af netop børn inkluderer støtteforanstaltninger i form af for eksempel billeder eller andet visuelt materiale. Det vil sige, at man i en eller anden form anvender det, der i artiklen under ét benævnes *Sticker task* (Darby *et al.* 2011).

Så med udgangspunkt i ovenstående viden og grundantagelsen om, at vi ikke kan se gennem barnets øjne, men at det ikke skal forhindre os i at prøve (jf. Vist 2019:608), udarbejdedes en semistruktureret spørgeramme målrettet børn i alderen 3-6 år. Det blev besluttet, at børnegrupperne måtte være på maks. 15 børn, og at interviewet var berammet til ca. 20 minutter. I tilrettelæggelsen blev der desuden lagt vægt på, jævnfør ovenstående pointer, at interviewerен ikke udelukkende var til stede i forbindelse med interviewet. Interviewerен var derfor med under hele forløbet og trådte således ikke ind på scenen som et fremmed menneske i forbindelse med gruppeinterviewet. Spørgerammen blev suppleret af fotos, *Sticker task,* her i form af billeder af de udvalgte værker, børnene havde stået overfor i udstillingen. Interviewet forgik desuden i trygge rammer i museets formidlings- og workshoprum. Altså blev der lagt vægt på, at det skulle være et case-baseret, semistruktureret gruppeinterview ved åstedet (Knudsen et al. 2009:5) i trygge omgivelser.

I forbindelse med tilrettelæggelsen af denne del af dataindsamlingen opstod en række etiske overvejelser. Først og fremmest var det essentielt at opnå informeret samtykke (Kvale 2005: 115-120) fra forældregruppen til de deltagende børn i forhold til anvendelse af såvel indsamlede udsagn som billedmateriale til forskningsbrug. Alle i forældregruppen modtog således før projektstart en skrivelse med projektets formål, typen af dataindsamling og anvendelsesformål til underskrift. Desuden blev alle interviews anonymiseret.[3]

Overordnet betragtet vil antagelsen som forsker og interviewer med alle de bedste intensioner ofte være: "At empati, åbenhed, en respektfuld fokus på emnet osv. hjælper os til at analysere og fortolke på en respektfuld måde." (Almlund 2013:41) Almlund argumenterer for, at forskeren i forbindelse med det at bruge interviewet som grundlag for dataindsamling bør forholde sig kritisk reflekterende til eget forskningsdesign og tage en række etiske overvejelser i betragtning, blandt andet have fokus på, at der i interviewsituationen vil være en ulige magtrelation. En asymmetri i magtbalancen mellem forsker og respondent bliver ikke mindre af at der er tale om børn i respondentgruppen (Almlund 2013:39-52). "Det ulige magtforhold i den endelige tolkning i kvalitativ forskning er et aspekt, der skal tages i betragtning, når der udføres kvalitativ forskning" (Almlund 2013:39), Det kvalitative interviews metodiske styrke er jf. Almlund, at: "Vi kan koncentrere os om et specifikt emne, problem eller sag, i stedet for, hvad vi tror, andre mennesker tænker eller føler." (Almlund 2023:52)

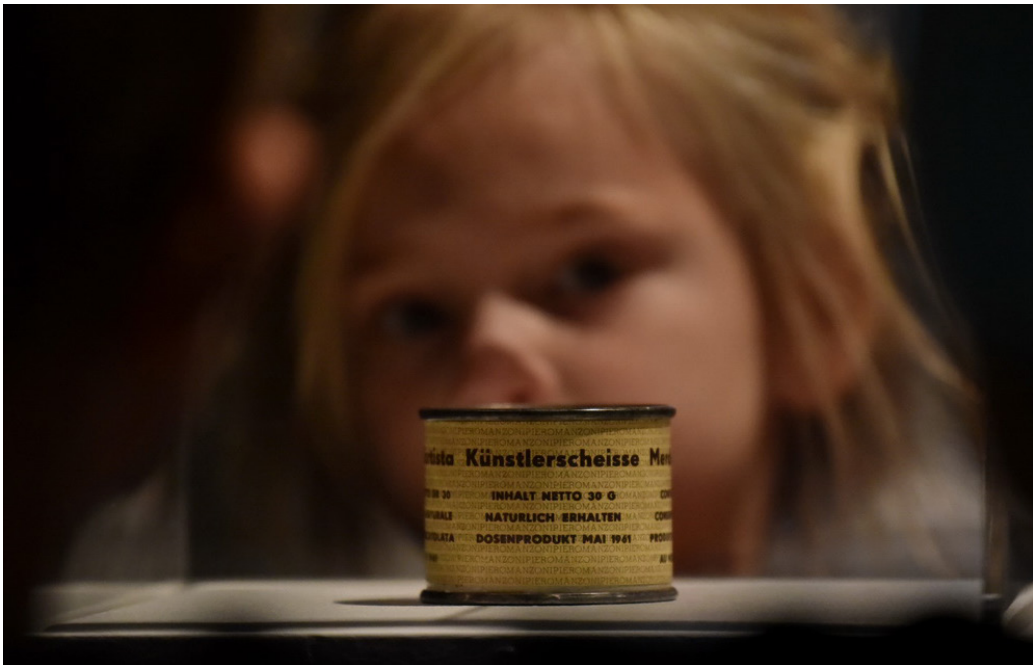



*Fig. 1. Merde d´ Artista af Piero Manzoni 1961. Foto Ole Jørgensen, 2023.*

Med afsæt i ovenstående pointe blev der udarbejdet en interviewguide og dermed allerede fortaget et emnevalg og opstillet en række fokuspunkter formuleret og målrettet netop til den/ de specifikke respondenter.

## Udstillingen *Manzoni Infinito* som afsæt for mødet mellem børnehavebørn og museum

Med udstillingen: "Manzoni Infinito" (Manzoni uendelig) markerede museet i projektperioden 90-året for den italienske konceptkunstner Piero Manzonis fødsel og 60-året for Manzonis død. I den introducerende tekst til udstillingsrummet stod bl.a.:

Udstillingen er en hyldest til kunstneren, som drømte om at forny kunstens betydning i samfundet med sine materialeeksperimenter og radikale idébaserede værker. En kunstner, der fortsat den dag i dag provokerer og får os til at sætte spørgsmålstegn ved vores opfattelse af, hvad kunst er og kan være.

Vi besluttede i projektgruppen at gribe muligheden for at tage udgangspunkt i udstillingen med værker fra museets faste samling og ikke den indlånte særudstilling "Her er Alfons Åberg", som museet præsenterede i samme periode. Vi valgte altså at sætte fokus på blivende værker og en række af de, set fra vores praksisfelt, mest omdiskuterede og vanskeligst tilgængelige værker, deriblandt Manzoni's berømte værk *Merde d´ Artista*, der består af kunstner-



*Fig. 2. Førskolebørn omkring værket Akrom af Piero Manzoni 1961. Foto Ole Jørgensen, 2023.*



*Fig. 3. Museumsformidler med genstande fra oplevelseskassen relateret til værket Akrom af Piero Manzoni. Foto Ole Jørgensen, 2023.*

fækalier på dåse (fig. 1), og flere af værkerne kaldet *Akromer*, blandt andet værket med en kaninpelskugle på en sort træsokkel (fig. 2). Vi besluttede at udvikle et oplevelsestilbud med afsæt i udvalgte værker og en målrettet tilføjelse eller det, man måske mere præcist kan kalde et *add-on* til udstillingen. Tilbuddet skulle indeholde en aktivitet "*...hvor børn og voksne i samarbejde producerer kultur i form af udtryk og aktiviteter, hvor den voksne har et lederskab ..*" (Jerg & Nilsen 2015: 95-117). Det kunne for eksempel være en oplevelseskasse, en slags ´røre-føle-sanse-kasse´, hvor i der bl.a. befandt sig en efterligning af den autentiske *Merde d´Artista*, og nogle mindre bolde beklædt med lys pels, der kunne give mindelser om det skulpturelle *Akrom* (fig. 3). Det var elementer der relaterede sig til de udvalgte værkers formsprog og/eller materialer, og som i modsætning til de

autentiske værker må berøres. Vi kaldte oplevelsestilbuddet: "Historien om lorten på dåse og det magiske hvide lærred - Piero Manzoni".[4] I oplevelsestilbuddet stod der som optakt:

Dette er en sand historie. Der var engang en ung mand, som hed Piero Manzoni. Han boede i Italien og kom fra en fin familie. Hans største ønske var at blive kunstner. Så en dag begyndte han at male og lave skulpturer af pels, strå, æg og kunstnerlort. – Og ved du hvad, her på HEART har vi en helt fantastisk samling af hans værker. – Kom med, så skal du se!

Vi samles på fortælletæppet, og herfra udforsker vi Manzoniland. Med os har vi en magisk kasse fyldt med forunderlige, vilde og mærkelige ting, der kan hjælpe os på den uforglemmelige opdagelsesrejse i Manzoniland.[5]

Hvert forløb bestod af to dele. En velkomst og en opdagelsesrejse i samlingsudstillingen, som blev efterfulgt af en praksis del, hvor alle børn fik til opgave at tegne det hemmelige indhold i netop deres dåse.

## Børnehavebørns møde med værkerne *Akrom* og *Linea Lunga* af kunstneren Piero Manzoni

I det følgende præsenteres analysen af børnenes respons på mødet med museet og værkerne. Overordnet viser mødet mellem værker og børn, at det er udfordrende som 3-6-årig at sætte ord på oplevelserne i udstillingsrummet og på mødet med de enkelte værker. Og for nogle børn er enstavelsesord som ja og nej og beskrivende adjektiver som: "Godt" (Interview # 2B), "Ulækkert" (Interview # 3B), "Skørt" (Interview # 4B), "Kedeligt" (Interview #6 B), "Sejt" (Interview # 8B) eller "Sjovt" (Interview



*Fig. 4. Førskolebørn omkring værket Linea Lunga af Piero Manzoni 1961. Foto Ole Jørgensen, 2023.*

# 9B), det tætteste, de kommer på en sprogliggørelse. Børnegruppernes sprogliggørelse af mødet med værket *Merde d´ Artista* er bl.a. et eksempel på, at de ved forevisning af billedet af værket formulerer sig kortfattet, konstaterende eller med afsky. F.eks. sagde et barn i interviewsituationen konstaterende: "*En dåse med lort*" og et andet barn i gruppen grinede efterfølgende (Interview #7 B). Et tredje barn sagde konfronteret med gengivelsen af værket: "*Han har siddet*"(Interview #3 B) og et fjerde barn fulgte op ved at sige: "*Det ser ulækkert ud*". (Interview #3 B). Mens det for andre er som om gensynet med særligt nogle af værkerne skaber rum for eftertanke og refleksion.

Følgende er udpluk fra transskriptionerne fra gruppeinterviews med børnene, som har fokus på dialog vedrørende værket *Akrom*, 1961 og værket *Linea Lunga,* 1961 (Fig. 4). Vi retter som det første opmærksomheden mod dialogen angående værket *Akrom*.

Børnegruppen er i interviewsituationen samlet omkring ét stort bord i formidlingslokalet efter oplevelsen i udstillingen. Intervieweren har medbragt et udvalg af fotos af værker, der indgår i udstillingen. Intervieweren holder på et tidspunkt foto af værket *Akrom*, 1961 (Fig. 5)



*Fig. 5. Interviewsituation med børnegruppe i formidlingen på HEART. Foto Ole Jørgensen, 2023.*

op foran børnegruppen (jf. det tidligere omtalte begreb: "sticker task", Darby *et al*. 2011).

Interviewer siger: "*Nu skal jeg lige høre nogen af dem, der valgte den der bold (*interviewer henviser til værket *Akrom), hvorfor var det lige den, I synes? Der var nogen hernede. Hvordan kan det være, at du gerne ville have den bold? Eller du synes, den var spændende?*"

Barn: "*Fordi den ligner en isbjørnepels*".

Interviewer: "*Det er også spændende.* (Barn rækker hånden op) *ja? (*siger intervieweren henvendt til barnet).

Barn: "*Det er fordi, jeg synes, den er flot som en snebold.*"
(Interview #2B)

Ovenstående er altså et eksempel på, at et barn, ved gensynet af værket *Akrom* som fotoforlæg, italesætter, at han/hun synes, at værket ligner noget. I barnets optik: "en isbjørnepels" (Interview #2B). Opmuntret af interviewerens interessetilkendegivelse uddyber barnet og udtrykker, at han/hun synes, at værket er: "flot som en snebold" (Interview #2B). Dvs. barnet forholder sig i italesættelsen indirekte til både værkets farve, form og materiale og leger med de associationer, der for barnet knytter sig til oplevelsen, nemlig snebold og isbjørnepels.

I forbindelse med gruppeinterview #6B, udtaler et andet barn ved synet af fotoforlægget af samme værk:

…" Barn nr. 1: "*Vi mærkede kaninpels*!"

Interviewer: ”*Det gjorde I. - Og hvordan mærkedes det*?”

Barn nr. 1 : ”*Det mærkedes virkelig meget blødt*.”

Interviewer: ”*Virkelig meget blødt, mm*.”

Barn nr. 2 : *”Jeg synes, det var tosset*.”

Interviewer: ”*Nå. Den der kanin* –(bold)?”

Barn nr. 2 : ”*Jeg synes alting, der var derinde*.”

Interviewer: ”*Alting var tosset, mm hmm. Hvorfor var det tosset*?”

Barn nr. 2 : ”*Det ved jeg ikke*.”
(Interview # 6B)

Det vil sige, at også i barn nr. 1's italesættelse af oplevelsen af værket *Akrom* fylder oplevelsen af at røre ved materialet pels, der både var repræsenteret som en del af det faktisk fysiske kunstværk i udstillingssalen og som et sanseligt element i oplevelseskassen (fig. 6). Barn nr. 2 reflekterer desuden over den samlede oplevelse i udstillingsrummet ved at give udtryk for, at: ”...det var tosset.” Altså ved at italesætte det, jeg vil kalde en undren rettet mod udstillingen som helhed.

I forbindelse med gruppeinterview #9B opstår der en livlig samtale, hvor flere børn fra gruppen ved synet af fotoforlægget af værket *Akrom* får lyst til at bidrage.

”Interviewer: ”Ja. Hvad synes du var sjovt?”

Barn: ”Og røre det.”

Interviewer: ”Og røre det, mm der inde i salen, med de kasser der, hvor du skulle (viser med hånden, hvordan man stikker hånden ned i kassen) putte fingrene ned”?

Barn: ”Ja”

Barn: ”(andet barn) og kigge, hi hi (viser sine fingre)”

Barn: ”(flere børn) ja”

Interviewer: ”Ja, og kigge med sine fingre. Ja. Hvordan var det at kigge med fingrene?” (Viser sine fingre).
( …)
Barn: ”Men vi havde en lommelygte”

Interviewer: ”Havde I en lommelygte med?

Barn: (Nikker)

Interviewer: ”Det så jeg da ikke.”

Barn: (fjerde barn) ”Jo, det var bare en gennemsigtig, usynlig” (griner)

Interviewer: ”Nå, okay.”

Barn: (femte barn) ”Det var vores hænder, der var en lommelygte”.

Interviewer: ”Så forstår jeg det meget bedre.

Barn: (fjerde barn) ”Det var en usynlig lommelygte, jeg havde.”

Interviewer:” Aha, så I bedre kunne se, hvad det var. Det forstår jeg godt.”

Barn: ”Og det var kaninpels”

Barn: (andet barn)” viser med hænderne, hvordan hun rørte ved den”
(Interview #9B)




*Fig. 6. Børn på fortælletæppet med oplevelseskasse. Foto: Ole Jørgensen, 2023.*

Altså også for denne børnegruppe fylder det at røre ved pels, altså de pelsbeklædte bolde i oplevelseskassen, i deres italesættelse af oplevelsen. Men der er også noget andet på spil. Børn, pædagoger og interviewer skaber her en fælles fortælling. En fortælling om, at fingrene er en slags usynlige 'lommelygter´, der gør, at børnene ´kan se med fingrene´.

## Opsamling

Opsummerende kan man sige at mødet med en rund, hvid pelskugle på en sort træsokkel suppleret af oplevelsen med et *add-on* til udstillingen affødte stor variation i udtrykkene. I interviewsituationen italesatte børnegrupperne nemlig både indirekte gennem deres associationer værkets form, farve og materiale. Et barn reflekterer over, at det var tosset. Altså ikke bare det konkrete værk *Akrom,* men alt inde i salen. Og i den tredje gruppe udvikler interviewet sig til en fælles fortælling om ´at se med fingrene´.

## Mødet med værket *Linea Lunga* – måske verdens længste linje i en blybeholder?

I forbindelse med at interviewerен holder et foto af værket *Linea Lunga* (fig. 4) op, sker der noget lignende. Børnegruppen (Interview #7B) og de tilstedeværende voksne skaber sammen en fortælling. Men en helt andet for fortælling.

Interviewer: *"Kan I også godt huske, hvad det var for noget*?"

Barn: "*Der var en syv kilometer lang streg i den*"

Interviewer: "*Wow, det var godt husket. Den var syv kilometer. Og hvor langt er syv kilometer*"?

Barn:" *Ah, det ved jeg* (rækker hånden op)"

Interviewer: "*Ved I godt det?"* (kigger på barnet)

Barn: "*Det er den længste i hele verden*".

Formidler: "*Verdens længste streg*"

Interviewer: "*hvor langt er der ud til jeres børnehave*?" (henvendt til pædagogen som også sidder omkring bordet)

Pædagog: "*Ja, hvor langt er der til vores børnehave*."

Barn: "*Helt hjem til børnehaven.*"

Pædagog: "*Halvvejs med bussen.*"

Interviewer: "*Halvvejs med bussen. Orv det er langt hva', prøv at tænk, hvis man så tegnede en streg næsten hele vejen hjem til børnehaven, mens man kørte med bussen. Så lang var den streg, han havde tegnet, som han puttede ind i den her bagefter*".

Barn: "*Så kunne man bare gå der hjem.*"

Barn: "*Eller gå der hjem.*"

Barn: "*Gå hjem...*"

Barn: ..."*uden tøj…*"

Barn: …"*eller i underbukser…*"

Barn: …."*tis og røv…*"
(Interview #7B )

Altså her en fælles refleksion over, hvor langt syv km egentligt er, relateret til den bustur børnegruppen netop har tilbagelagt den pågældende dag fra børnehaven til HEART. Det udvikler sig til en meget billedskabende fortælling. En fortælling om, hvad nu hvis man tegnede en så lang streg, så kunne man på gåben følge den streg hjem, altså underforstået til børnehaven. Men hvad nu, hvis man ikke havde tøj på? Og måtte gå i underbukser hele vejen? Det ville, som et barn meget malende udtrykte det, være: "*...tis og røv*" (Interview #7B).

I børnegruppen #3B blev italesættelsen af oplevelsen af mødet med værket *Linea Lunga* af en helt anden karakter. Den kom nemlig til at handle om, hvad kunst er og kan være.

*Interviewer: "Hvad tænkte I, da I så den her?"* (Viser et foto af værket *Linea Lunga*)

Barn: *"Neej."*

Barn: *"Det ser lidt underlig ud."*

Interviewer: *"Nej, og det ser lidt underlig ud. Hvordan kan det være, I siger nej til den?"*

Barn: *"Neej, og det er bare ik' ægte kunst."*

Interviewer: *"Du synes ikke, det var så kunst?"*

Barn: *"Neej."*

Pædagog: *"Hvad var det du sagde? Du synes ik', det var kunst?"*

Barn: *"Neej."*

Barn: *"Nej."*

Barn: *"Det der, synes jeg er kunst."* (Peger på en væg i formidlingslokalet, hvor interviewet foregår)

Interviewer: *"Det der helt deroppe?"*

Barn: (Nikker)

Interviewer: *"Ja. Hvordan kan det være, at du tænker, at det så er kunst?"*

Barn: *"Det er tegnet. ..!"*
(interview #3B)

Så hvordan italesætter børnehavebørn egentlig selv deres møde med de udvalgte værker? Med afsæt i ovenstående analyse med fokus på data angående værkerne *Akrom* og *Linea Lunga* kan jeg konkludere, at mødet med værkerne i sammenhæng med det pædagogisk målrettede *add-on* fik børnene til direkte eller indirekte at sætte ord på materiale, form og farve. Det fremkalder en række associationer, igangsætter fælles fantasifortælling og -leg og afføder en refleksion over, at udstillingen samlet set virkede tosset samt en kritisk stillingtagen til, hvad et kunstværk egentligt er eller kan være. Men analysen af datamaterialet afdækker også det, jeg med henvisning til Bonnerup og Hasselager (2011), vil betegne som nye læringsbehov. Et læringsbehov der overordnet set kredser om spørgsmål angående udstillingsrummet som oplevelses- og læringsrum for de yngste og et andet læringsbehov der sætter fokus på valg og formål med den pædagogiske tilgang.

## Lederperspektivet

I det følgende flyttes fokus fra børnenes oplevelser til de voksnes italesættelse og værdisættelse af børnenes møde med kunsten. Vi forholder os som det første til, hvad datamaterialet udsiger i forhold til arbejdsspørgsmål 2 set fra lederperspektivet. Her var spørgerammen som tidligere omtalt målrettet ledelsesfunktionen, altså den overordnede beslutningstager i institutionen. Dagtilbudslederne i de ti partnerskabsinstitutioner har fra første telefoniske kontakt i forbindelse med etableringen af samarbejdet udvist positiv interesse for projektet. Datamaterialet understøtter overordnet denne første erfaring. Ledernes argumenter for på institutionens vegne at takke ja til invitationen var blandt andet at italesætte, at han/ hun: "… *synes, at vi ser nogle børn komme opløftede tilbage*" (Interview # 4L). Eller som en anden leder udtrykker det: *"Det, at vi har deltaget på oplevelsestilbud tidligere på HEART, har gjort at jeg har en forventning om, at det bliver en god oplevelse*" (Interview # 2L). Og en tredje leder nuancerer billedet ved at sige: "*Så forventer jeg også, at det er en aktivitet, at der vil fange dem, og den er arrangeret, så de vil få noget ud af det.*"(Interview # 3L).

Men hvilke andre værdiladede argumenter blotlægger casestudiet i øvrigt? Datamaterialet udpeger flere forskellige typer af værdiladede argumenter. Der er blandt andet en leder, der udtaler:

*Det giver nogle børn nogle oplevelser, som jeg er ret sikker på, de ikke ville få, hvis ikke vi gav dem det(…) Så for mig handler det primært om, vi også får lært børnene at gå sådan nogle steder hen.* (Interview # 4L).

Der er altså her en tydelig vægtning af dagtilbuddets demokratiske dannelses-forpligtigelse, hvilket er et argument der understøttes og nuanceres af L2 og L3r:

*Jeg synes, det er vigtigt, at vi giver vores børn indsigt i kultur – også kultur – der er jo så mange ting, vi kan.* (Interview # 2L).

*Jeg synes, at det er lige så vigtigt, at vi vælger at præsentere en kunstudstilling og et museum, lige så vel som det er at præsentere dem for fodbold, for det er der egentlig også i daginstitutionsloven, at vi skal være brede. Vi skal vise børnene en bred vifte af, hvilke muligheder, der er i samfundet*. (Interview # 3L).

Det vil sige, at museumsoplevelsen på HEART indgår jf. ovenstående leder-argumenter som en del af det, jeg under et vil betegne som dagtilbuddets demokratiske dannelsesforpligtelse, der handler om at præsentere børn for forskellige kulturtilbud i det omkringliggende samfund bredt fortolket.[6] Men datamaterialet viser også, at der er et mindretal af lederne, som italesætter og værdisætter det særlige ved netop museumsoplevelsen og for nogles vedkommende også kunstmuseumsoplevelsen:

*…. vi har jo også de styrkede pædagogiske læreplaner, der har vi jo et af temaerne, der er kulturelle udtryksformer, og derfor er det jo faktisk også en ting, vi skal udfylde lovmæssigt, og ja, man kan jo godt sidde og lade børnene tegne tegninger eller sidde og tegne kopitegninger, men det er ikke noget, de nødvendigvis bliver udviklet kreativt af, så derfor er det dejligt at komme ud og få noget inspiration, og møde børn med store øjne...* (Interview # 5L).

Det argument understøttes af L9 i forbindelse med en dialog om relationen mellem museumsformidler og pædagog:

*… det er jo en oplevelse, man har haft i fællesskab, og det fortæller de mig, og mange gange så snakker børn jo videre bagefter og leger. Man skal jo præsenteres for noget for at kunne lege, og nu kan man jo lege, at man går på museum, eller man kan lege, at man laver en Manzoni-dåse, var det ikke sådan*? (Interview # 9L).

L7 italesætter specifikt mødet med ´den anden faglighed´ på museet:

*I kan byde ind med noget, som vi ikke kan her, for I står jo med en anden faglighed i forhold til det med kunst og formidling af det, og så tænker jeg, at det er også et rigtig godt tilbud*. (Interview # 7L).

## Opsamling

Casestudierne peger på, at der overordnet set er to typer af måder at italesætte og værdisætte børnenes møde med kunsten på. Dem, der betragter mødet med værkerne af Manzoni som værende på linje med andre kulturtilbud i samfundet meget bredt fortolket, og dem, der værdisætter børnenes møde med museet og for nogles vedkommende kunsten og den æstetiske dimension som noget særligt, noget andet, noget der inspirerer og giver ´store øjne´.

## Det pædagogfaglige perspektiv

I modsætning til lederne har de ti pædagoger, der blev interviewet alle været med på HEART i forbindelsen med børnegruppens besøg i udstillingen *Manzoni Infinito (Manzoni uendelig)*.

Casestudiets datamateriale afdækker, at de ti respondenter italesætter og værdisætter børnenes oplevelser på kunstmuseet, som det jeg med henvisning til Bonnerup og Hasselager (2011) vil betegne som fire kategorier af læringsbehov, der tilsammen udpeger og rammesætter et fælles udviklingspotentiale, der kalder på såvel pædagogfaglig som museumsfaglig deltagelse og engagement. Det første læringsbehov kredser om spørgsmål angående udstillings-

rummet som oplevelses- og læringsrum. Det andet sætter fokus på den pædagogiske tilgang. Det tredje omhandler rollefordelingen mellem museumsformidler og pædagog. Og endeligt beskæftiger det fjerde læringsbehov sig med børns kreative og skabende processer. Hvad angår læringsbehovet om udstillingsrummet som oplevelses- og læringsrum og læringsbehovet om den pædagogiske tilgang er der et sammenfald mellem de udviklingspotentialer, som analysen af børnegruppernes respons og analysen af pædagogernes respons peger på.

Jeg vil i denne sammenhæng koncentrere mig om at udfolde pædagogrespondenternes svar angående netop de to læringsbehov. Datamaterialet angående læringsbehovet om børns kreative og skabende processer peger på, at der overordnet set var stor tilfredshed med det kreative øvelsesformat, tidsramme og den mundtlige pædagogiske facilitering. Der var blandt respondenterne enighed om, at den del af museumsoplevelsen var et væsentligt og værdifuldt element i et tilbud målrettet netop børnehavebørn. P5 udtalte:

*Ja, jeg var virkelig også, jeg synes virkelig den krea-del var fed, at de har været inde at høre om nogle kunstværker, og så skal prøve at lave deres eget efter, fordi de synes, det var så fedt at sidde med de dåser, og få lov at lave deres eget...* (Interview # 5P)

Altså forandringsbehovet anses følgelig som værende mindre presserende end de to øvrige ovenstående, definerede læringsbehov.

Hvad angår læringsbehovet defineret som rollefordeling mellem museumsformidler og pædagoger, er ræsonnementet for ikke at gå nærmere ind i denne del, at respondenternes svar overordnet set understøtter lektor på Københavns Professionshøjskole Morten Henriksens forskning på netop dette felt (Henriksen 2023). Pædagogerne påtager sig i museumskonteksten ofte rollen som dem, der: *"… føler vi (*de*) skal kontrollere og styre og passe på...* "(Interview # 3P) og: "… Sørge for, de ikke sætter alt for mange fingre på glasset…"(Interview # 8P). De agerer sagt med Morten Henriksens ord typisk som "opdrager og ordensmagt" (Henriksen 2023:145).

Dykker vi følgelig som det første ned i den del af datamaterialet, der sætter fokus på udstillingen som oplevelses- og læringsrum, så italesætter og værdisætter pædagogerne flere grundlæggende elementer ved børnenes oplevelser på kunstmuseet, både hvad angår valg af udstilling som afsæt for oplevelsestilbuddet, udstillingens fysiske udstrækning og værkernes placering i rummet. P2 foreslår at museet en anden gang: *"…Måske kom ned og vælg noget, som de kender."* (Interview # 2P). Altså at vi som museum vælger en type kunst, der er mindre fremmedartet for børnegruppen. P3 udtrykker at: *"De udstillinger, der er fedest, det er, hvor man rent faktisk godt kan bevæge sig, og børnene kan få lov til at bevæge sig mere end voksne."* (Interview # 3P). Dette var tydeligvis ikke tilfældet i den aktuelle udstilling, der også inkluderede en række skulpturelle værker fordelt på gulvfladen i udstillingsrummet (fig. 2), der var installeret med afsæt i voksenpublikummets gennemsnitlige højde. Som P1 udtrykte det: *"Ja, det var jo lidt svært at se det. Men den (udstillingen, red.) er heller ikke tiltænkt børn, er den?"* (Interview #1P).

Den pædagogiske tilgang, der forholder sig til både feedback vedrørende oplevelseskasserne og den samlede mundtlige formidling, er mere blandet. P1 udtrykker: *"…De der kasser, der var stillet op, de gav vildt god mening, fordi der bygger man en spænding op omkring, hvad det er vi skal og så mærke på noget og ud at kig-*

*ge…"* (Interview # 1P). En feedback der understøttes og nuanceres af P8:

*…Jeg synes faktisk, det var det rigtig gode af det, det der med, at de kunne røre ved noget, der var blødt. Og så det der med, at det bliver lidt en skattejagt, altså forstå mig ret, at de skal, når de har rørt ved den bløde ting, ja hvad kunne ellers være blødt herinde.* (Interview # 8P).

Hvad angår den mundtlige formidling i udstillingsrummet, der faciliterede rejsen i ´Manzoniland´ med oplevelseskassen på fortælletæppet, var feedbacken af ligeledes af forskellig karakter. P1 udtaler*: "Jeg tror, vi manglede en lidt mere levende formidling i forhold til den børnegruppe vi havde med, (… ) der skulle være mere autoritet, og det skulle måske være mere sjovt og fængende" (*Interview # 1P*).* Den respons står i modsætning til P5 feedback: *"Jeg synes også, der er noget i det med at kunne forklare noget, som måske er ret abstrakt, som Manzonis kunst jo er, på et niveau, hvor børn kan forstå det. Og den der spørgen – frem og tilbage, synes jeg også, I var virkelig gode til. Den med: Hvad synes I? Hvad tænker I?" (Interview # 5P).*

## Opsamling

Opsummerer jeg pædagogernes pointer vedrørende den pædagogiske tilgang, så tegner datamaterialet ifølge pædagogerne et billede af, at det er en udfordring i museumskonteksten at finde balancen mellem at være ´en faglig autoritet´ og give svar, og på den anden side søge svar gennem dialogen. Det er en udfordring, der kalder på tydeligere pædagogfaglig sparring og medskabelse i museumskonteksten. Den problemstilling peger måske også tilbage på nogle af de udfordringer, som Morten Henriksens forskning og dette casestudie afdækker, nemlig at pædagoger ofte indtager rollen som "opdragere og ordensmagt" (Henriksen 2023). Det kunne tyde på, at vi som formidlere i museumskonteksten har behov for, at der skabes rum for en bredere pædagogfaglig ekspertise. Det er en kommende udviklingsopgave, der har afgørende betydning for kvaliteten af slutmålgruppens, børnehavebarnets, samlede museumsoplevelse.

Ser vi på pointerne vedrørende læringsbehovet angående udstillingsrummet som oplevelses- og læringsrum er der inspiration til kritisk reflektion i forhold til valg af kunstnerfokus og udstillingsformat i den aktuelle udstilling *Manzoni Infinite.* Men også mere overordnet i forhold til de udstillingsformater museet udvikler og vælger at præsentere vores målgrupper for. Vil udstillinger på HEART også fremadrettet være målrettet voksenpublikum, både hvad angår emnevalg, rumindretning og udstillingsdesign eller kan man forestille sig et fremtidigt scenarie, hvor flere af museets målgrupper tilgodeses herunder f.eks. børnehavebørn? Ikke mindst set i lyset af, at museet har en målsætning om at imødekomme flere børn fra dagtilbud, er der set fra et formidlingsfagligt perspektiv grobund for at udvikle og eksperimentere med kuraterings- og formidlingsmodeller, der i afsættet samtænker udstillings- og formidlingsformatet, så det giver plads til børns oplevelse af kunsten og deres kreative skabende processer – i tråd med pædagogernes positive respons, hvad angår det fjerde definerede læringsbehov.

## Konklusion

Status er, at vi i dag på HEART i vores interne praksisfællesskab (Wenger 2017) har udviklet

og afprøvet en række forskelligartede inden- og udendørs oplevelsestilbud målrettet netop børnehavebørn og har opnået en lidt større volumen i antallet af brugere fra målgruppen. I 2023 havde HEART således besøg af i alt 386 børn fra målgruppen børnehavebørn. I en kommune med i alt 41 børnehaver, hvor der aktuelt er indskrevet 3.127 børn, er der stadig et stort potentiale.[7]

Afsluttende kan man spørge, hvad nærværende casestudie har bidraget med af ny viden i forhold til spørgsmålet om, hvordan børnehavebørn selv italesætter deres møde med udvalgte værker af kunstneren Piero Manzoni, og hvordan dagtilbudsledere og pædagoger italesætter og værdisætter børnenes oplevelser på museet? Med afsæt i børnegruppernes respons på mødet med værkerne er der er tegn på, at HEART har et godt udgangspunkt for at blive et attraktivt og inspirerende eksternt lærings- og udviklingsrum for børn i alderen 3-6 år. For når en hvid pelskugle på en firkantet sort sokkel og en rund blybeholder med en 7.2 km lang linje i det aktuelle set up kan igangsætte et væld af associationer, fantasi-fortællinger og tanker om, hvor tosset kunst egentligt er, og hvad kunst mon er og kan være, så er der fra mit museumsfaglige praksisfelt grund til optimisme. Men også grund til i det museumsfaglige miljø bredt at appellere til, at man undersøger, hvad der sker i mødet med de kunstværker i vores samlinger, vi måske ikke umiddelbart bevidst eller ubevidst opfatter som relaterbare eller ´børnevenlige´. Vi behøver netop ikke at vælge at *"…kom ned og vælg noget, som de (*børnene*) kender"* (Interview # 2P). Vi kan i stedet i museumsmiljøet udforske, hvad udstillingsrummet kan som oplevelses- og læringsrum for de yngste, og undersøge og dokumentere, hvordan varierende pædagogiske strategier på forskellig vis kan styrke og kvalificere mødet med det, vi som museumsformidlere har en forventning om kunne være det fremmedartede, det ukendte.

Men hvad gør vi så, når vi samtidig tager respondentgruppen pædagogers feedback alvorligt, som også rummer en bekymring og kritik af emnevalgets indhold, nemlig Piero Manzonis kunstneriske univers, ´det fremmedartede og ukendte´ og valget af udstillingsformat? Så står vi som kulturinstitution over for en stor opgave, der dels handler om, at vi i formidlingsenheden må arbejde på i større grad at invitere den pædagogfaglige viden ind og skabe rum for og plads til input også i selve museumsformidlingssituationen, og at vi som museum må forholde os kritisk reflekterede til sammenhængen mellem udstillings- og formidlingsformat. Casestudierne peger på, at leder-respondent-gruppen overordnet ser en høj grad af værdisættelse i netop børns møde med, ikke nødvendigvis billedkunsten, men med kunst og kultur bredt forstået. For hovedpartens vedkommende er der også en italesættelse af kvaliteten ved mødet med det fremmedartede og det ukendte. Det kan igangsætte selvoverskridelsesprocesser og skubbe til barnets fortsatte dannelsesproces (Hammershøj 2017:176 ). Men man kunne antage at mødet med konceptuelle, idébasere kunstværker som Piero Manzonis kunst i særlig grad har potentiale til at stimulere barnet til at: "… gøre sig erfaringer af måder at forholde sig som tænkende selv til den kognitive verden." (Hammershøj 2017: 181), Det vil sige stimulere den del af barnets dannelse, der ifølge Lars Geer Hammershøj handler om at danne "…. barnet som tænkende væsen" (Hammershøj 2017:181). Set fra et kunstmuseumsfagligt synspunkt er opgaven derfor måske først og fremmest at formidle potentialet ved mødet med museernes mangeartede, særegne kunstværker til dagtil-

budsområdets beslutningstagere for dermed at fastholde lysten til og interessen for som L 10 formulerer det "…. *at være med til at udvikle jer som kulturinstitution*" (Interview #10L).

Ideen til projektet Home and away 0.0. blev som tidligere beskrevet født ud af en praksisdrevet motivation. Det er altså et eksempel på, at det at have en formidlingspraksis, der kontinuerligt påvirkes af interne og eksterne faktorer, motiverer til erkendelse af nye læringsbehov internt, til vidensskabelse og til videreudvikling af praksisfeltet. Det belyser, hvordan vi museumsformidlere, pædagoger og ledere sammen kan skabe et læringsrum udspændt mellem *Home and Away*, mellem det velkendte, trygge dagtilbud og det for flertallet i slutmålgruppen fremmedartede museumsrum. Fremadrettet skal fokus være på, hvordan vi i museums- og dagtilbudsmiljøet i fælleskab favner forandringspotentialet ved forstyrrelsen, og hvordan vi delegerer os til i fællesskab at facilitere, at børn i dagtilbud: oplever at se " … noget de ikke har set før, hører om noget, de ikke har hørt om før eller bliver spurgt om noget, de aldrig har tænkt…" (Interview # 7L). Så vi som kulturinstitution fortsat både kan være noget og være for nogle.

## Noter

1. Læs om reformen på undervisningsministeriets hjemmeside: https://www.uvm.dk/folkeskolen/laering-og-laeringsmiljoe/den-aabne-skole (sidst tilgået 2.12.2024)
2. Læs om aftalen her: https://www.uvm.dk/dagtilbud/love-og-regler--formaal-og-aftaler/aftalen-om-staerke-dagtilbud/kort-om-aftalen (sidst tilgået 2.12.2024)
3. De ti gruppeinterviews med børnehavebørn gennemført på HEART, men desværre er 3 af optagelserne fejlbehæftede grundet tekniske udfordringer og indgår derfor ikke i datamaterialet. Alle interviews blev gennemført og transskriberet af projektkoordinator i formidlingsafdelingen på HEART cand.mag. i kunsthistorie, design og visuelt udtryk Ane Houl Bentsen.
4. Undervisningstilbuddet er beskrevet på museets hjemmeside: https://www.heartmus.dk/undervisning/dagtilbud/home-and-away-projekt.html (sidst tilgået 2.12.2024)
5. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.heartmus.dk/images/PDF/HomeandAway_oplevelsesforl%C3%B8b.pdf
6. https://www.uvm.dk/dagtilbud/paedagogiske-redskaber-og-rammer (sidst tilgået 2.12.2024)
7. (https://www.herning.dk/om-kommunen/vores-organisation/boern-og-unge/ (sidst tilgået 2.12.2024)

## Litteratur


Almlund, Pernille 2013. "The unequal power relation in the final interpretation." *Qualitative Studies* 4:1, 39-55.

Andre, Lucija, Tracy Durksen & Monique L. Volman 2017: "Museums as avenues of learning for children: a decade of research.", *Learning Environ Res* 20, 47-76 DOI 10.1007/s 10984-016-9222- 9. Springer.

Bonnerup, Birgitte & Anette Hasselager 2011. "Ledelse af læringsprocessor i grupper." I Paula Helth (red.). *Ledelse og læring i praksis*. København: Samfundslitteratur, 137-172

Clarkin-Phillips, Jeanette, Margaret Carr, Thomas, Andrea Tinning &Maiangi Waitai 2018. "Fostering the artistic and imaginative capacities of young children: case study report from a visit to a museum." *International Journal of Childhood* 50, 33-46. DOI10.1007/s 13158 -018-0211-2 – 9.

Springer.
Darby Susan J., Lynette Ewing, Lynette, and & Karen J. Thorpe, Karen J. 2011. "The novice researcher: Interviewing young children." *Qualitative Enquiry* 17:1, 74-84.
Flyvbjerg, Bent 2020. "Fem misforståelser om case-studiet." I Svend Brinkmann & Lene Tanggaard (red.). *Kvalitative metoder*. København: Hans Reitzels Forlag, 621-651.
Hammershøj, Lars Geer 2017. *Dannelsen i uddannelsessystemet*. København: Hans Reitzels Forlag, 175-189.
Hammershøj, Lars Geer 2022 (red.). *Legekunst - Leg, dannelse, kunst og kultur i dagtilbud*. København: Samfundslitteratur.
Henriksen, Morten 2023. "Om pædagogers rolle i dagtilbuds-børns møde med kulturinstitutionerne." *BUKS – tidsskrift for Børne og Ungdomskultur* 39:67, 136-147. https://doi.org/10.7146/buks.v39i67.137356
Hooper- Greenhill, Eilean 1994. "Education, communication and interpretation: towards a critical pedagogy in museums." I Eilean Hooper-Greenhill (red.). *The Educational Role of the Museum*. London & New York: Routledge, 3-28.
Jerg, Kim & Kaare Werner Nilsen 2015."Kultur af, med og for børn – især for de yngste." I Ida Konerup & Torben Næsby (red.). *Kvalitet i dagtilbud – grundbog til dagtilbudspædagogik*. Frederikshavn: Dafolon, 95-117.
Knudsen, Rikke Kamstrup, Stine Lindberg & Jan Kampmann 2009. "*5 delrapport Erfaringer med børneinterview i forskningssammenhæng*." Roskilde: Roskilde Universitet.
Kvale, Steinar 2005. "*Interview - en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*." København: Hans Reitzels Forlag.
*Kvalitetsvurdering HEART Museum of Art* 2019. Slots og Kulturstyrelsen. https://slks.dk/fileadmin/user_upload/SLKS/Omraader/ Kulturinstitutioner/Museer/Tilsyn_med_museer/Kvalitetsvurdering-er_2019/KvalitetsvurderingHeart2019.pdf (sidst tilgået 21.11.2024)
Nørskov, Vinnie 2018. "Museums and museology in Denmark in the twenty-first century." *Nordisk Museologi* 1, 89-95.
Signe Lykke Littrup & Poul Grinder- Hansen 2023. "Fakta og fantasi , historiebrug og museernes troværdighed." *Nordisk Museologi* 1-2, 20-36.
*Stærke dagtilbud – alle børn skal med i fællesskabet*. 2017 Aftale mellem regeringen (Venstre, Liberal Alliance og Konservative) og Dansk Folkeparti, Socialdemokratiet og Radikale https://www.uvm.dk/dagtilbud/love-og-regler--formaal-og-aftaler/aftalen-om-staerke-dagtilbud/kort-om-aftalen (sidst tilgået 2.12.2024)
*Udredning om museernes formidling* 2006. Kulturministeriet. https://kum.dk/ministeriet/udgivelser/udredning-om-museernes-formidling# (sidst tilgået 2.12.2024)
Vist, Torill 2019. "Toddler encounters as aesthetic interviews? Discussing an arts-based data gathering." *Qualitative Inquiry* 25:7, 604-614.
Weil, Stephen E. 2002. *Making Museums Matter*. Washington: Smithsonian Books.
Wenger, Etienne 2017: "Social teori om læring." I Knud Illeris (red.). *49 tekster om læring*. København: Samfundslitteratur, 140-148.

## Onlineressourcer:

Børne- og undervisningsministeriets hjemmeside: Den åbne skole (sidst tilgået 2.12.2024) https://www.uvm.dk/folkeskolen/laering-og-laeringsmiljoe/den-aabne-skole
Børne- og undervisningsministeriets hjemmeside: Dagtilbud. (sidst tilgået 06.0424) https://www.uvm.dk/dagtilbud
Børne- og undervisningsministeriets hjemmeside: Pædagogiske redskaber og rammer. https://www.uvm.dk/dagtilbud/paedago-

giske-redskaber-og-rammer (sidst tilgået 2.12.2024)
Herning Kommunes hjemmeside (sidst tilgået 2.12.2024) https://www.herning.dk/om-kommunen/vores-organisation/boern-og-unge/
HEART Herning Museum om Contemporary Arts: Undervisningsforløb Historien om lorten på dåsen og det magiske hvide lærred (sidst tilgået 2.12.2024): https://www.heartmus.dk/images/PDF/undervisning/Alfons_%C3%85berg/Manzoni_dagtilbud_eftera%CC%8Ar_23_05.pdf

*Anja Lemcke Stær mag.art. formidlingschef*
*HEART Herning Museum of Contemporary Art*
*als@heartmus.dk*

Projektet er støttet af Slots- og Kulturstyrelsen.